Marko Mäki-Hakola
MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

ASIANTUNTIJALAUSUNTO HE 14/2018 vp

21.3.2018

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä seuraavaa:

Yleistä

Esityksellä muutetaan Suomen hallintomallia merkittävästi ja luodaan aiempaa enemmän maakuntien päätöksentekoon perustuva malli.

MTK:n näkemyksen mukaan esitys on kokonaisuutena perusteltu. Lisäksi kesän 2017 luonnostenongelmakohtia on korjattu runsaasti.

Erityisesti MTK haluaa korostaa Lupa- ja valvontavirastoa (LUOVA) koskevien säädösten kehittymistä hallinnon toimivuutta parantavaan suuntaan. Lupa- ja virastosta muodostuu myös vahva sekä asiantunteva toimija ympäristöasioissa. Virastoon kerääntyy valtavasti osaamista. Hallituksen esityksen mukaan LUOVAn *ympäristöhallinnonalalla tehtäviin on nyt osoitettu yhteensä noin 480 henkilötyövuotta ja erillismäärärahoin 38 henkilötyövuotta.*

MTK pitää toiminnallisesti hyvänä, että ympäristöasioiden yleinen edunvalvonta on osa LUOVAn päivittäisiä prosesseja ilman erillistä yleisen edunvalvonnan yksikköä. MTK muistuttaakin, että satojen viraston asiantuntijoiden on pystyttävä kokonaisvaltaiseen työhön ja kerralla kunnolla tehtyihin päätöksiin, ilman että virastoon olisi rakennettu oma erillinen yksikkö valvomaan toisten tekemisiä.

MTK muistuttaa vielä, että yleistä etua tulee käsitellä laajemmin kuin vain ympäristöasioihin liittyvänä erityiskysymyksenä. Yleinen etu kattaa esimerkiksi kaikki kestävyyden eri ulottuvuudet ja sitä on suhteutettava yksityiseen etuun erityisesti perusoikeuksien näkökulmasta. Yleisestä edusta puhuttaessa on välttämättä huomioitava myös esimerkiksi perustuslain 15 §:n turvaama omaisuuden suoja.

MTK myös vaatii kiinnittämään huomiota lomituksen järjestämiseen. MTK korostaa, että lomituspalvelut ovat keskeinen osa maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa sekä tärkeä osa suomalaista ruokaketjua myös huoltovarmuuden kannalta. Maatilojen lomituspalvelut tulee säilyttää henkilökohtaisina ja subjektiivisina oikeuksina myös vuosiloman osalta. Jokaisella maatilan yrittäjällä tulee olla mahdollisuus päättää oman vuosilomansa pitämisestä ja

ajankohdasta, ja päästä irrottautumaan sitovasta ja vastuullisesta kotieläinten hoitotyöstä. Maatila on työpaikan lisäksi myös koti.

Merkittävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi on hyvä, että lomituksen järjestämisvastuu tulee maakunnan lakisääteiseksi tehtäväksi. Tehtävän luonteen vuoksi lomituksen tulee olla ja on perusteltua jättää yhtiöittämisvelvoitteen ulkopuolelle

MTK kannattaa esitystä, jonka mukaan maaseutuhallintokokonaisuus kootaan maakuntiin. Maatalous on voimakkaasti säännelty toimiala ja sen vuoksi ammattitaitoinen ja hyvin toimiva maaseutuhallinto on elinkeinonharjoittajille hyvin tärkeä. Maa- ja metsätalouden ollessa useimpien maakuntien merkittävimmät toimialat, on hyvä, että niillä on merkittävä rooli maakuntien tehtävissä. Linjaus, jonka mukaan maaseutuhallinto hoidetaan siten, että alkutuotantoyrittäjät saavat tarvitsemansa hallinnon palvelut riittävän läheltä, on hyvä. On edelleen huolehdittava, että alueellisesti kattava toimipisteverkosto rakennetaan nykyisten YT-alueiden pohjalta, kuitenkin siten, että maaseutuhallinnon toimipisteverkoston aluerajaukset noudattavat tulevien maakuntien rajoja. Maatalouden harjoittajien toiminnan turvaamiseksi maaseutuhallinnon toimipisteverkostoa ei voida nykyisestä karsia.

Maaseutuhallintoon liittyvät keskeisesti maksajavirastosopimukset. Maksajaviraston toiminnan osalta Maaseutuvirasto on EU:n toimesta akkreditoitu toimijataho, joka tekee maksajavirastosopimukset nykyisin Ely-keskuksen ja YTA-alueiden kanssa. Alueet ovat siis maksajavirastoa. Tulevassa hallintomallissa tietojärjestelmät, ohjeistus ja laskennat on hyvä tehdä keskitetysti. Se mahdollistaa sen, että käytännöt ja tukilaskenta ovat lähtökohtaisesti samankaltaisia. Muutoksessa on kuitenkin varmistettava, että eri organisaatioissa on riittävä viljelijälähtöinen osaaminen sekä asiakaslähtöinen toimintamalli.

Yksityiskohdat

Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta

MTK huomauttaa, että valtiovarainministeriön vastuulle kuuluva yleinen valtakunnallinen ohjaus ja kehittäminen sekä maakunnille ehdotettu yhteispalvelun alueellinen kehittäminen tulisi sovittaa yhteen. Yhteispalvelupisteitä tulee olla eri puolilla maakuntia siten, että ne ovat saavutettavissa myös maaseudulta.

Laki maakuntien yhteistoiminnasta kalatalouden ja vesitalouden tehtävien hoitamisessa

MTK:n mielestä laki on tärkeä, koska kalatalouden ja vesitalouden viranomaistehtävät on hoidettu keskitetysti muutamista ELY-keskuksista ja viranomaistoiminnan luotettava jatkuvuus maakuntauudistuksen yhteydessä ja myöhemminkin on syytä varmistaa erityislailla.

MTK pitää tärkeänä, että maakunnille annetaan myös tämän lain tarkoittamissa asioissa aito itsemääräämisoikeus ja valta sopia mahdollisista yhteistyömuodoistaan muiden maakuntien kanssa."

Poronhoitolaki

MTK kiittää, että lakiluonnoksissa maataloudelle porotaloudesta aiheutuvien vahinkojen osalta esitystä on korjattu vuoden 2017 luonnoksista. Valvontaa koskevaa 52 §:ä on kuitenkin syytä edelleen mutta siten, että laki huomioi maakunnallisen itsemääräämisoikeuden. Pohjois-

Pohjanmaata koskien valvontavastuu tulisi olla Pohjois-Pohjanmaan maakunnalla - ei siis Lapin maakunnalla.

Metsälaki

Metsälain 14 b § säädetään menettelystä liito-orava ilmoituksessa. Teknisesti muutos näyttää pieneltä, koska ELY muutetaan LUOVAKSI. Toiminnallisesti esitys on ongelmallinen, koska luonnonsuojelua ei ole kokonaisuutena määritetty maakunnan tehtäväksi.

14 b §:ssä on myös huomattava, että valtion viranomaisen rooli liito-oravakohteissa on neuvonnallinen, koska ELY-keskuksilla ei enää ole kohteiden rajausvelvollisuutta. Tehtävä sopii tästäkin syystä paremmin maakunnalle kuin valtion virastolle. Koska viranomainen (ELY) ei enää rajaa kohteita, on ELYjen rooli muuttunut neuvonnalliseksi.

(ELY-keskus antaa tarvittaessa neuvontaa lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämis- ja hävittämiskiellon noudattamisesta. Neuvonta voi myös tarvittaessa sisältää lisääntymis- ja levähdyspaikan tilanteen varmistamisen maastossa.) Lupa- ja valvontavirastolla tuskin on ja sinne ei myöskään kannata rakentaa edellytyksiä hoitaa tällaista neuvontatehtävää, joka on selkeästi maakunnalle määritellyn luonnonsuojelunedistämisenmukaista toimintaa. Liito-oravaan ei liity hakkuissa myöskään minkäänlaista lupaprosessia.

Toiminnallisen ongelman ratkaisemiseksi MTK esittää, että luonnonsuojelutehtävät säädetään kokonaisuutena maakuntien tehtäviksi.

Laki eläinten kuljetuksesta

25§ pykälän 4 momentti olisi uusi. Maakunnan tehtäväksi kuuluva eläinten kuljetuksia koskeva eläinsuojeluvalvonta koskisi myös kiireellisiä valvontaan liittyviä tehtäviä virka-ajan ulkopuolella.

MTK on samaa mieltä, että päivystysvelvollisuus on tarpeen, jotta tehtävien hoito saataisiin turvattua kaikkina vuorokaudenaikoina. Tällä hetkellä kunnilla on velvollisuus järjestää eläinlääkintähuollon tehtävistä virka-ajan ulkopuolella vain kiireellisen eläinlääkäriavun antaminen, mutta päivystävä virkasuhteessa oleva kunnaneläinlääkäri on voinut tarvittaessa hoitaa myös kiireellisiä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyviä viranomaistehtäviä, esimerkiksi kiireellisen hoidon järjestämistä kuljetettaville eläimille eläinsuojelusyistä.

Koska myös eläintautilakiin ehdotetaan lisättäväksi päivystyksen järjestämiseen velvoittava säännös, olisi nämä päivystykset käytännössä tarkoituksenmukaista järjestää yhtenä kokonaisuutena. Näin menetellen toiminta olisi kustannustehokasta ja tarpeeton päällekkäisyys tehtävien hoitamisessa voitaisiin välttää.

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

Esityksen mukaan luonnonsuojelun hallinnossa olisi jatkossa neljä tahoa (ympäristöministeriö, LUOVA, maakunta ja kunta). Suurin osa luonnonsuojelutehtävistä on kuitenkin säädetty LUOVAlle, vaikka aiemmissa linjauksissa myös maakuntien roolia on korostettu.

MTK:n näkemyksen mukaan jaottelu ei ole tarkoituksenmukaista ja tehtävienjako ei ole selkeä. Luonnon monimuotoisuuden suojelu liittyy kiinteästi maakuntien muihin alueiden

käytön tehtäviin, minkä vuoksi maakuntien roolin tulisi olla esitettyä merkittävämpi. MTK katsookin, että luonnonsuojelu tulisi keskittää maakuntien hoidettavaksi.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun mittakaava on monipuolinen: valtakunnallisella tasolla voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, paikallisella tasolla yksittäinen maanomistaja saattaa olla halukas perustamaan yksityisen luonnonsuojelualueen tai vaihtoehtoisesti tarvita poikkeuksen esimerkiksi Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevista säännöksistä.

Luonnonsuojeluun liittyvien lupa- ja valvonta-asioiden moninaisuus tulisi huomioida myös luonnonsuojelua koskevien viranomaistehtävien jaossa, mikä mahdollistaa tehtävien toimivan jakamisen maakuntien ja LUOVAn kesken. Esimerkiksi Natura 2000 -alueilla tehtävien toimenpiteiden valvontaan liittyvät tehtävät voitaisiin antaa maakunnille samalla, kun asian kokonaisseuranta ja EU-raportointivastuu ovat ympäristöministeriöllä. Samoin maakuntien päätettäväksi ja valvottavaksi sopivat yksittäiset poikkeamiset elinympäristö- ja lajisuojelusta. LUOVA voisi puolestaan vastata suurten investointihankkeiden ympäristölupien käsittelyyn liittyvistä luonnonsuojeluasioista, jotta yhden luukun hankkeeseen liittyvät tavoitteet toteutuisivat.

MTK korostaa, myös että maakuntien ja kuntien yksi keskeisimmistä tavoitteista pitäisi olla turvata jokaiselle asukkaalleen kuuluva oikeus terveelliseen ympäristöön. Tämän tavoitteen toteutumiseksi maakunnille on annettava esitettyä enemmän toimivaltaa luonnon monimuotoisuuden suojelua koskevissa asioissa. Mikäli luonto- ja ympäristöasioihin liittyvää edistämis- ja päätäntävaltaa annetaan kunnille ja maakunnille, varmistetaan jokaiselle mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

MTK esittää, että maakuntalain 2 luvun 6 §:ään maakunnan tehtäväaloihin lisätään luonnonsuojeluun liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä ja että myös luonnonsuojelulakiesitystä muutetaan näiden linjausten mukaisesti.

Laki kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 25 §:n muuttamisesta

MTK esittää, että luonnonsuojelu säädetään kokonaisuutena maakunnan tehtäväksi ja lausuntoa pyydetään siten vain maakunnalta, joka toimii luonnonsuojelulain mukaisena viranomaisena. Maakunnalla on ja tulee olla paras paikallistuntemus siitä, kohdistuuko aiottuun toimenpiteeseen luonnonsuojelulaista johtuvia rajoitteita.

Laki riistahallintolain 5 §:n muuttamisesta

Muutoksessa maakuntaliiton ja ELY:n tehtävien yhdistyessä vähenee riistaneuvostosta yksi hallinnon edustaja.

MTK esittää, että riistaneuvoston paikkamäärä pidetään ennallaan ja riistaneuvostoon valittaisiin kaksi maanomistajatahon edustajaa. Näistä toinen edustaa (yksityis)metsätaloutta ja toinen maataloutta. Riistakantojen ja -vahinkojen hoidossa on välttämätöntä saada sekä maa- että metsätalouden näkökulmat mukaan päätöksentekoon. Sekä maatalouden että metsätalouden merkitys yhteiskunnalle tulevat lähivuosina kasvamaan, riistakantojen hoidolla on keskeinen vaikutus näiden elinkeinojen mahdollisuuksiin toimia yhteiskunnan kasvun perustana

Laki lupa- ja valvontavirastosta.

Lupa- ja valvontavirastoa koskevat lakiehdotukset ovat selkeytyneet huomattavasti vuoden 2017 luonnoksista. Erityisesti ympäristöasioita koskevat säädökset ohjaavat viranomaistoimintaa entistä tarkempaan ja kokonaisvaltaisempaan toimintaan. Esimerkiksi yleistä etua painottavat viranomaisnäkemykset tulevat läpinäkyviksi viranomaistoiminnan julkisuusperiaatteen mukaisesti osana päätöksentekoprosessia.

MTK esittää, että viraston tehtävänä olevien perusoikeuksien toteutumisen turvaamiseksi oikeusturvayksikön tehtäviin lisätään omistusoikeudesta huolehtiminen.

MTK huomauttaa myös, että oikeusturvayksikölle tulee kuulumaan myös lomituspalveluiden valvonta. Lomituksen erityislainsäädäntöä ei ole vielä esitelty eduskunnalle. Tulevissa lakiesityksissä lomituksen järjestäminen tulee olla maakunnallisesti harkittavissa eikä esimerkiksi yhtiöittämisvelvoitetta tule säätää.

LUOVAn yhteyteen tulee mahdollisuus perustaa erilaisia neuvottelukuntia (28 §). Neuvottelukunnat ovat asiantuntijaelimiä eikä niillä ole viraston asioihin ratkaisuvaltaa. Lain kohta on ehdottoman kannatettava. Luovan toimintaympäristöön kohdistuu merkittäviä odotuksia esimerkiksi yhden luukun palvelun käyttöönottamiseksi, jossa sähköisen asiointijärjestelmän toimivuus on keskeisessä roolissa. Toiminnanharjoittajien kuuleminen neuvottelukuntien kautta auttaa varmuudella myös uuden Luova-viraston sisäisten prosessien kehittymistä kohti laadukasta, ihmisläheistä hallintokulttuuria.

MTK kiittää lakivalmistelijoita selkeästä lupa- ja valvontaviraston toiminnasta myös yleisen edunvalvonnassa. Substanssilaissa yleisen edun valvonta on kuvattu hyvin. Esimerkiksi esityksessä ympäristönsuojelulaiksi sivulla 440 on kuvattu yleisen edun huomioon ottamista viran puolesta. Yleisen edunvalvonta onkin keskeinen osa lupa-ja valvontaviraston toimintaa.

MTK nostaa esille, että lisäksi sivulla 496 on nostettu esiin se, että perustuslaki ei sinänsä aseta erityisiä vaatimuksia hallintorakenteelle. Oleellista on, että viranomaistoiminnassa, on se rakennettu millä tavoin tahansa, pystytään turvaamaan perusoikeudet. Yleisen edun puhevalta on tullut ympäristönsuojelulainsäädäntöön vuonna 2000. Kunnissa yleinen etu on rakennettu sisään ympäristöpäätöksen tekoon. ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen perustamisen myötä yleisen edun valvonta eriytettiin valtion ympäristöpäätöksenteosta. Lakiesityksessä ikään kuin palataan vanhaan käytäntöön, kuitenkaan itse asiasta - yleisen edun huomioonottamisesta - tinkimättä.

Laki maastoliikennelain muuttamisesta

Lakiehdotuksessa esitetään lisättäväksi pykälä kuntien mahdollisuudesta periä toistuvista tapahtumista maksuja. MTK huomauttaa, että maksua voidaan periä myös yksityiselle aiheutuvien haittojen takia, mutta maksun peruste olisi kunnan taksa. MTK:n huomauttaa, että yksityisillä mailla mahdollisen korvauksen saajan tulee olla maanomistaja.

Elintarvikelaki

MTK pitää hyvänä, että lähtökohtaisesti maakunnat huolehtisivat niistä tehtävistä, jotka tällä hetkellä hoidetaan ympäristöterveydenhuollon alalta aluehallintovirastoissa, ELY-keskuksissa tai kunnissa. Ympäristöterveydenhuolto kytkeytyy useisiin maakunnallisiin tehtäväkokonaisuuksiin ja sen asemointi maakunnassa riippuu maakunnan sisällä tehdyistä päätöksistä. MTK muistuttaa, että kytkös elinkeinojen kehittämiseen on oltava selkeä. Alueen

elinkeinorakenne tulee ottaa huomioon, kun päätetään maaseutuelinkeinoille oleellisten palveluiden, kuten eläinlääkäripalveluiden ja -päivystyksen, järjestämisestä.

Ympäristöterveydenhuollon alalla kunnissa on korostettu yhteyttä ympäristönsuojeluun ja rakennusvalvontaan. Tämä on ollut käytännön sanelema lähinnä teoreettinen linkitys, kun kuntien resurssien käyttöä on yritetty tehostaa. Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun näkökulma on kuitenkin lähtökohtaisesti vastakkainen - ympäristönsuojelussa suojellaan ympäristöä ihmisen aiheuttamilta haitoilta, kun taas ympäristöterveydenhuollossa suojellaan ihmistä ympäristön aiheuttamilta haitoilta.

MTK näkee, että ympäristöterveydenhuollon tulee rakentua kokonaisuutena. Elintarvikevalvonta, terveydensuojelun valvonta ja tupakkavalvonta vaatii laadukkaasti toimiakseen riittävät viranomaisresurssit. MTK näkee, että mikäli resurssit voidaan turvata, järjestämisvastuu voidaan näiltä osin siirtää kunnalle tai kunnille. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) ja niihin liittyvän päivystyksen kytkeytyminen eläinlääkäripalveluihin ja eläinlääkäripäivystykseen on MTK:n mielestä toimintojen tehokkuuden ja synergiaetujen kannalta oleellista ja ne tulisi hoitaa maakunnallisesti. On huomioitava, että jo nykyisinkin nämä tehtävät (eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonta) on tehty valtion toimeksiannosta ja korvaamina.

Eläinlääkäripalveluista

MTK katsoo, että yhtiöittämisvelvoitteen ei tule koskea maakunnan tuottamia peruseläinlääkäripalveluita. MTK korostaa, että kiireellisen eläinlääkärinavun saatavuuden ja tuotantoeläintilojen tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi eläinlääkärin päivystysmatkojen matkakustannusten korvaaminen tulee olla mahdollista myös maakunnassa. Lisäksi MTK haluaa kiinnittää huomiota viiteen kokonaisuuteen

1. ***Lemmikkieläimille suunnattuja peruseläinlääkäripalveluja ei voida erottaa muista maakunnan järjestämisvelvoitteen piirissä olevista eläinlääkäripalveluista.***

MTK:N mukaan maakunnan velvoitteena olevat eläinlääkäripalvelut sekä hyöty- että seura- ja harrastuselämille olisivat peruseläinlääkäripalvelut virka-aikana sekä kiireellinen eläinlääkärinapu kaikkina vuorokauden aikoina (päivystys 24/7)

Vaikka maakunta ei järjestäisikään lemmikkieläimille suunnattuja peruseläinlääkäripalveluja alueen yksityisten palvelujen takia, maakunnan on kuitenkin järjestettävä lemmikkieläimille suunnattua kiireellistä eläinlääkärinapua kaikkina vuorokauden aikoina, myös virka-aikana. Jos maakunta tuottaisi kiireellisen eläinlääkärinavun itse, maakunnan olisi ylläpidettävä sitä varten vastaanottotilat ja tarvittava henkilöstö. Vastaavissa tiloissa voidaan järjestää peruseläinlääkäripalvelujen tarjonta silloin kun yksityistä palvelua ei ole saatavilla.
Kiireellisen eläinlääkärinavun erottaminen peruseläinlääkäripalveluista sairaan eläimen kohdalla on erittäin vaikeaa.

2. ***Yhtiöittämisvelvoitteen tai markkinaperusteisen hinnoittelun nostamat hinnat voivat johtaa eläinsuojeluongelmiin***

Eläinlääkintähuoltolain nojalla kunnaneläinlääkäri perii itselleen eläimen hoidosta virkaehtosopimuksessa määrätyn palkkion ja korvauksen eräistä kustannuksista, kuten lääkkeistä. Eläinlääkäri toimii siis itsenäisenä ammatinharjoittajana ja kustantaa käyttämänsä lääkkeet ja tarvikkeet, ajoneuvon ja muun välineistön. Kustannukset hän perii suoraan eläimen omistajalta arvonlisäveroineen.

Tämän lisäksi maakunnalla olisi oikeus periä ns. klinikkamaksu eli korvaus järjestämistään toimitiloista ja mahdollisista työvälineistä sekä avustavan henkilökunnan palkkauksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi silloin, kun kotieläintä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla. Nykyisin yli puolet kuntien muodostamista yhteistoiminta-alueista perii klinikkamaksuja. Eläimen omistajilta ei sen sijaan laskuteta kunnaneläinlääkärin viran peruspalkkaa ja sen sivukuluja, vaan sen maksaisi maakunta.

Luonnonvarakeskuksen tuoreen selvityksen perusteella eläinlääkäripalvelujen yksityistäminen johtaa hintojen nousuun. Hinnat nousevat vastaavalla tavalla, jos maakuntia velvoitetaan yhtiöittämään peruseläinlääkäripalveluja tai hinnoittelemaan palveluja markkinaehtoisesti. Hintojen nousu johtaa eläinsuojeluongelmiin erityisesti pieneläinten osalta, koska usein juuri niiden omistajilla ei ole aina varaa viedä lemmikkejä eläinlääkärille edes peruspalveluja (sairaan eläimen perustutkimus, eläimen lopetus tai eläimen rokotus) varten.

3. Yhtiöittämisvelvoite vaikeuttaisi myös hyötyeläimille suunnattujen palvelujen tuottamista

Elintarviketuotanto- ja muiden hyötyeläinten pitopaikkojen lukumäärä on vähentynyt ja vähenee edelleen. Samalla eläinten pitäjien osaaminen paranee ja pitopaikoissa suoritettujen käyntien määrä vähenee. On kuitenkin tärkeää ylläpitää näitä palveluja sekä eläinten sairaanhoidon, mutta myös ennaltaehkäisevän terveydenhuollon turvaamiseksi tuotantoeläimille myös tulevaisuudessa sekä eläinsuojelun että eläinten pidon taloudellisten edellytysten turvaamisen vuoksi.

Kunnaneläinlääkärit saavat huomattavan osan tuloistaan suoraan eläinten omistajilta (ammatinharjoittajana saatu ammattitulo). Jos kunnaneläinlääkäreillä ei olisi mahdollisuutta hoitaa lemmikkieläimiä oman virkansa puitteissa palvelujen yhtiöittämisen tai ulkoistamisen seurauksena, tulot täytyy hankkia pelkästään hyötyeläinten hoidosta. Käyntien vähäisyyden vuoksi tulot jäävät vähäiseksi, mikä vähentää eläinlääkäreiden kiinnostusta näihin virkoihin. Päivystyksen sujumiseksi on kuitenkin tärkeää ylläpitää riittävää määrää virkoja, toimivan päivystysalueen eläinlääkärimäärä on 5-8.

Hyötyeläimille suunnattujen palvelujen yhtiöittäminen, markkinaehtoinen hinnoittelu tai ulkoistaminen johtaa vääjäämättä hintojen nousuun, jolloin ei enää ole taloudellisesti kannattavaa kutsua eläinlääkäriä ja eläimet jäävät helposti hoitamatta tai siitä tingitään. Pitkä maantieteelliset etäisyydet ja vähäinen eläintilojen määrä nostavat tiloilla tapahtuvan hoidon kustannuksia matkakulujenkin kautta meillä enemmän kuin muissa Euroopan maissa.

4. Yhtiöittämisvelvoite johtaisi laajaan muutokseen julkisten eläinlääkäripalvelujen tarjonnassa ja romuttaisi nykyisen virkaeläinlääkärijärjestelmän

Vaikka kunnilla on oikeus hankkia eläinlääkäripalvelut yksityisiltä, useimmat kunnat tuottavat edelleen eläinlääkäripalveluja itse ylläpitämällä kunnaneläinlääkärin virkoja. Järjestelmä mahdollistaa laajan virkaeläinlääkäriverkoston vähäisin kustannuksin. Virkaeläinlääkäri on helposti saatavissa eläinsuojelutapauksessa, vastustettavien eläintautien yhteydessä sekä tuonti- ja vientitarkastuksia varten myös virka-ajan ulkopuolella päivystysvelvoitteesta johtuen.

Lemmikkieläimille suunnattuja yksityisiä peruseläinlääkäripalveluja on Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan tarjolla noin 2/3 nykyisistä kuntien yhteistoiminta-alueista. Jos yhtiöittämisvelvoite tulisi eläinlääkäripalveluiden osalle, se tarkoittaa käytännössä, että 2/3 alueista joutuisi joko yhtiöittämään lemmikkieläimille suunnatut

palvelut tai ulkoistamaan ne. Koska peruseläinlääkäripalveluja ei käytännössä voida erottaa kiireellisestä eläinlääkärinavusta, muutos koskisi kaikkia lemmikkieläimille suunnattuja palveluita.

Muutos on työläs toteuttaa ottaen huomioon palvelujen suhteellinen vähäisyys, joten on todennäköistä, että maakunnat valitsevat ulkoistamisen niillä alueilla, joilla se on mahdollista. Jos maakunnat yhtiöittävät eläinlääkäripalvelunsa, praktisoivat eläinlääkärit rinnastuvat yksityisiin eläinlääkäreihin eivätkä enää voi toimia virkatehtävissä. Virkaeläinlääkäriverkosto harvenee ja maakuntien on palkattava päivystävät virkaeläinlääkärit erikseen. Tämä lisäisi maakunnan kustannuksia.

5. Eläinsuojeluvalvontaviranomaista ei tule jättää maakunnan päätettäväksi, vaan eläinsuojelulaissa tulee nimetä virkaeläinlääkäri eläinsuojeluvalvonnasta vastaavaksi viranomaiseksi.

Valmisteilla olevan uuden eläinsuojelulain voimaantulo tulee viivästymään maakuntauudistuksen vuoksi ainakin vuodella suunnitellusta. Eläinsuojeluvalvonnan tehtävät ollaan siirtämässä kunnalta maakunnalle.

Eläinsuojelulain valmistelun yhteydessä on tullut esiin mahdollisuus nimetä viranomaiseksi vain yleisesti maakunta, joka sitten itsenäisesti voisi nimetä organisaatiostaan eläinsuojelusta vastaavan virkamiehen. Se voisi teoriassa olla valvontaeläinlääkärin ohella myös muu virkamies kuten ympäristötarkastaja tai tukitarkastaja.

MTK on huolestunut eläinsuojelutarkastusten laadusta ja omistajan oikeusturvasta, jos valvojan pätevyydestä ei selkeästi säädetä. MTK katsoo, että tarkastusten yhteneväisyyden, omistajien oikeusturvan ja tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi eläinlääkärin koulutus takaisi riittävän asiantuntemuksen eläinten hyvinvoinnin arvioimiseksi ja tarpeellisen osaamisen päätösten perusteiksi. Omistajalla on oltava oikeus saada yhteneväinen tulkinta eläinsuojeluvalvonnassa. Se voidaan parhaiten varmistaa, kun valvojilla on riittävä korkeakoulutasoinen koulutus eläinten terveyden ja sairaanhoidosta riippumatta eläinlajista tai sen käyttötarkoituksesta.

Eläinten hyvinvointiin liittyvä tukivalvonta (täydentävien ehtojen valvonta ja hyvinvointikorvaustoimenpiteiden valvonta) tulisi kokonaan eriyttää varsinaisesta substanssivalvonnasta. Tällä hetkellä AVI:en eläinlääkärit tekevät täydentävien ehtojen valvonnan ja ELY-keskusten tukivalvojat hyvinvointikorvaustoimenpiteiden valvonnan tiloilla. Nämä valvonnat tulisikin nyt selkeästi erottaa toisistaan.

Työaikalaki

Nykyisen aluehallintoviranomaisen toimivaltaa työsuojelua koskevissa kysymyksissä ei ole syytä siirtää keskushallinnolle. MTK:n näkemyksen mukaan esimerkiksi Valtion lupa- ja valvontaviraston sijaan työaikalain 14 §:ssä mainittu poikkeamisoikeus tulisi antaa maakunnille. Tehtävä luonteeltaan selvästi alueellisesti hoidettava. Nykyisten normien mukaista alueellista toimivaltaa ei tulisi miltään osin siirtää valtion keskushallintoon ilman painavaa syytä."

Marko Mäki-Hakola
Elinkeinojohtaja